

Casa memorială Mihail Sadoveanu Fălticeni

Mihail Sadoveanu, născut la 5 noiembrie 1880, în Pașcani județul Neamț și decedat la 19 octombrie 1961, București, a fost unul dintre cei mai importanți și prolifici prozatori români din prima jumătate a secolului al XX-lea, fiind deopotrivă un recunoscut scriitor, povestitor, nuvelist, romancier, academician și politician român. După școala primară făcută la Pașcani unde profesorul său preferat, Dl. Busuioc, l-a inspirat să scrie colecția de povești Domnu Trandafir, a urmat gimnaziul „Aleculecsandru Donici” la Fălticeni și abia apoi Liceul Național din Iași.

Pornesc de la originile adolescenței, Fălticeni, oraș, actualmente municipiu, leagăn al scriitorimii timpului, cunoscut așa cum preciza George Călinescu la vremea respectivă ca fiind după București și Iași următorul ca număr de mânuitori ai condeifului dați țării. Era firesc ca să găsim aici pe lângăcaseleîncareaulocuitșicreat Ion Creangă, familia Lovinescu, folcloriști de seamă și casa lui Mihail Sadoveanu, transformată în muzeu, plină de amintiri, scrieri și obiecte ale marelui cărturar și scriitor. Trebuie să amintim că în acest mediu cultural, la Fălticeni, a petrecut perioade definitorii din viață: adolescența, tinerețea și primii ani ai maturității, orașul reprezentând perioada de formare și consacrare a scriitorului, aici a scris 31 de cărți.

Urmând Gimnaziul Alecu Donici, astăzi Colegiul Național Nicu Gane din Fălticeni, unde a fost coleg cu Ion Dragoslav și Eugen Lovinescu, participarea la cercurile literare și șezătorile locale, toate acestea i-au orientat ulterior creația sa literară. Situată pe ulița Rădășenilor care dădea spre suburbia cu același nume, astăzi strada Ion Creangă, la numărul 68, scriitorul Mihail Sadoveanu a construit „Casa din deal”, cum o numea el. Fratele său fiind agronom, Vasile Sadoveanu, scriitorul a plasat casa la capătul unei alei de tei și înconjurată de pomi fructiferi. Viitoarea grădină i-a fost gazdă, iar casa locuință între anii 1909 și 1918. Venit la Fălticeni în clasa a IV-a, Sadoveanu s-a mutat la Iași la vârsta de 38 de ani (1918). Din 1908, când s-a constituit Societatea Scriitorilor Români, Mihail Sadoveanu a fost ales vicepreședinte, iar în 1910, când la Fălticeni a luat ființă Societatea Corală „Nicu Gane”, scriitorul a devenit președintele ei.

La încărcătura spirituală a locului, a străzii, a precedentilor scriitori, folcloriști, Artur Gorovei, Aurel George Stino, Ion Dragoslav, Nicu Gane, se adaugă poziția casei pe vârful de deal ce îi asigură spre sud-vest o priveliște la vremea respectivă până spre crestele Munților Carpații Orientali și mai aproape spre „Dumbrava minunată, poiana Lizucăi și a lui Patrocle”, iar în partea estică spre Valea Șomuzului care l-a inspirat pentru „Nada Florilor”.

Mihail Sadoveanu a scris la Casa din deal sub inspirația locurilor lucrări mai mult sau puțin cunoscute pentru opera lui scriitoricească: „Povestiri de seară”, „Genoveva din Brabant” în 1910, „Apa morților” în 1911, „Un instigator și Bordeienii” în 1912, „Priveliști dobrogene” în 1914, „Neamul Șoimăreștilor” în 1915, „44 de zile în Bulgaria” în 1916 sau „File însângerate” în 1917. Mihail Sadoveanu în 1897 a publicat pentru prima oară, sub pseudonimul Mihai din Pașcani, o schiță „Domnișoara M din Fălticeni”, în ziarul umoristic Dracula din București, care poate avea încă din ultimul an al gimnaziului să îi trezească interesul pentru localitate.

După război, intrat și în activitatea politică, prezent în capitală și departe de Fălticeni, drumurile greoaie chiar și astăzi fără o autostradă spre nordul Moldovei, Sadoveanu a luat hotărârea să vândă casa. A cumpărat-o un colonel, Dumitru Racoveanu (părinții subsemnatului nu au putut oferi prețul), dar inițiativa înființării Casei Memoriale Mihail Sadoveanu a fost luată abia în toamna anului 1986, după o înțelegere cu ultimul proprietar, casa fiind cumpărată cu o parte din grădină. Suma necesară pentru cumpărare a fost adunată din contribuțiile unui număr mare de cetățeni ai orașului, apoi la amenajarea casei memoriale, a fost dat un prețios ajutor din partea celor două fiice ale scriitorului, Profira și Ecaterina.

Au mai contribuit mulți alții inclusiv Constantin Mitru, fratele celei de a doua soții a lui Mihail Sadoveanu. (foto cu fiica sa Profira). Casa muzeu cuprinde holuri camere organizate pe tematici ce reflectă activitatea, pasiunile, opera marelui scriitor astfel: viața sa din perioada trăită în Pașcani, Fălticeni, Iași, București; majoritatea cărților în ediții princeps din opera scriitorului; o vastă expunere a portretelor sale, dar și lucrări care l-au redat în pictură și sculptură; o sală reflectând pasiunile sale de pescar, vânător, șahist, cu imagini inedite alături de alte personalități. Locul personalității Sadoveanu în cultura națională și internațională, implicarea sa în relațiile social-politice ale țării nu a fost scăpat din muzeul memorial.

Multe piese ale muzeului aparțin chiar patrimoniului cultural național, remarcându-se: un bust Mihail Sadoveanu, realizat de sculptorul Ion Irimescu, (fălticencian având în oraș un muzeu dedicat întregii lui creații), trei picturi; Poarta casei lui Sadoveanu, Ulița Rădășeni și Dumbrava Minunată, aparținând pictorului Aurel Băeșu. Viața marelui prozator a cunoscut și perioade dureroase la Fălticeni când i-a murit unul dintre fii, Bogdan, înmormântat la cimitirul Oprîșeni, cartier al orașului, alt fiu, Miha, i-a murit pe front în al Doilea Război Mondial. Impozanta personalitate a lui Sadoveanu a fost firesc să fie și azi prezentă prin opera unui alt titan local, sculptorul Ion Irimescu, care i-a înălțat o statuie aflată în piața bisericii

Adormirea și care a fost turnată în bronz de Ion Irimescu prin topirea statuii lui Stalin, cu aprobarea lui N. Ceaușescu.

Recentele manifestări prilejuite de deschiderea seriei de evenimente "Monica Lovinescu - Centenarul Nașterii (1923 - 2023)", Joi, 16 noiembrie 2023, la Colegiul Național Nicu Gane din Fălticeni, Centrul Cultural "Grigore Vasiliu Birlic", marchează o lume și activitate culturală în continuitate, în „orașul unde nu se întâmplă nimic” cum mai era asociată povestea dintr-o scriere sadoveniană. De altfel, istoria culturală a orașului și personalitățile de referință sunt prezentate în muzeul „Casa oamenilor de seamă”. Începând cu 5 noiembrie 2023, „Casa Memorială Mihail Sadoveanu” din Fălticeni s-a redeschis pentru publicul vizitator după o nouă renovare, existând o manifestare publică cu invitați și din Republica Moldova. Modernizarea și renovarea exterioară și interioară au schimbat patina timpului și atmosfera înconjurătoare cu care am fost obișnuiți zeci de

ani și în care Mihail Sadoveanu a trăit și creat.

Trebuie amintit că M. Sadoveanu a locuit între anii 1944- 1961 și într-o casă de vacanță care a aparținut Mitropolitului Visarion Puiu, Înalt Prelat. Acesta s-a refugiat în Occident după venirea comuniștilor la putere. "Casa Memorială Sadoveanu Neamț", din comuna Vânători-Neamț, se află pe Dealul Vovidenia, în imediata vecinătate cu Schitul Vovidenia, la 1 km de Mănăstirea Neamț, dar aceasta face parte din altă poveste și parte mai controversată a marelui scriitor. Casa memorială-muzeu din Vânători-Neamț a fost retrocedată Mitropoliei (1997), moment din care este administrată de către monahi și cuprinde nouă camere. Dintre aceste nouă încăperi ale casei, una este dedicată lui Visarion Puiu, iar restul de opt camere sunt dedicate expoziției Sadoveanu. Astfel marele prozator ne-a lăsat și o moștenire materială pe lângă cea culturală.

Viorel Gafta